

Vergaderjaar 2006–2007

30 080

Planologische kernbeslissing Ruimte voor de rivier

B

MEMORIE VAN ANTWOORD

Ontvangen 25 oktober 2006

Met deze memorie van antwoord wil ik u, mede namens de minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer en de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, nader informeren over de PKB Ruimte voor de Rivier. Dit naar aanleiding van vragen en opmerkingen van de vaste commissie van Verkeer en Waterstaat van de Eerste Kamer der Staten-Generaal over de Planologische Kernbeslissing Ruimte voor de Rivier zoals vastgelegd in het voorlopig verslag d.d. 10 oktober 2006.

Ik waardeer het zeer dat een aantal fracties expliciet de keuze van het kabinet om te kiezen voor ruimte voor de rivier, als alternatieve strategie voor dijkverhogingen en versterkingen om overstromingen te voorkomen, onderschrijft. Het kabinet wil daarmee op een duurzame manier bedreigende hoogwaterstanden zo veel mogelijk voorkomen. Met de PKB wil het kabinet de trendbreuk ruimte voor de rivier in gang zetten en het veiligheidsniveau in het rivierengebied vergroten en in samenhang daarmee de ruimtelijke kwaliteit in het rivierengebied verbeteren. De PKB bestaat uit een maatregelenpakket van ongeveer veertig maatregelen. Voor deze maatregelen zijn locatie en het type maatregel (zoals dijkeruglegging, uiterwaardvergraving) vastgelegd. Nadere uitwerking op maatregelniveau, via het uitvoeren van planstudies, vindt plaats na vaststelling van de PKB. De kosten voor deze maatregelen zijn geraamd op 2,2 miljard euro.

Anticiperend op de gevolgen van toekomstige klimaatverandering, zijn in de PKB daarnaast ongeveer tien gebieden ruimtelijk gereserveerd, waar mogelijk op de lange termijn maatregelen nodig zijn. Hiermee wordt voorkomen dat de komende tien jaar in deze gebieden grootschalige ontwikkelingen plaatsvinden.

Tot 2015 is een korte uitvoeringsperiode. Daarom is het van belang om voortvarend aan de slag te gaan met het opstellen van planstudies en het uitvoeren van de plannen. Het kabinet wil echter ook nog de nodige flexibiliteit behouden voor interessante initiatieven. Deze initiatieven kunnen, als ze aan voorwaarden voldoen, via de zogenoemde programmatische aanpak alsnog later in de PKB worden opgenomen.

De PKB is tot stand gekomen via een interactief proces waarin zeer actief is geparticipeerd door gemeenten, waterschappen, provincies en maatschappelijke organisaties. Het kabinet is alle partijen zeer erkentelijk voor de geleverde inspanningen.

Ook met de Tweede Kamer is intensief overleg gevoerd over de PKB. De meeste vragen en opmerkingen die zijn opgenomen in het voorlopig verslag van de Eerste Kamer zijn dan ook aan de orde geweest tijdens het overleg met de Tweede Kamer. Informatie hierover kunt u onder andere vinden in de Toelichting bij de PKB en in de aanvullende brief die op 23 maart 2006 naar de Tweede Kamer is verzonden. Uw vragen zijn gebundeld naar een zestal onderwerpen. Voor deze onderwerpen wordt hieronder een nadere toelichting gegeven.

1. Klimaatverandering, korte en lange termijn opgave

Veel fracties vragen naar de onderbouwing van de strategische beleidskeuze voor de lange termijn en de samenhang met de klimaatverandering. Ook is gevraagd naar samenhang met de historische gemeten afvoeren. Door de CDA-fractie wordt gevraagd naar de bedoeling van de strategische reserve. Verder wil de CDA-fractie graag weten waarom in haar ogen vrijwel alleen is gekeken naar rivierwaterstanden en waarom de conditie van de honderden kilometers bandijk niet als risico in de beschouwing is meegenomen. Ook is gevraagd naar prioriteitstelling bij de uitvoering van de maatregelen.

De PvdA-fractie vraagt naar de overstromingsrisico's (kans x effect) van de toename van de hoeveelheid water in het stroomgebied van Rijn en Maas alsmede van het stijgen van de zeespiegel.

Naar aanleiding van bovenstaande vragen wil ik het volgende opmerken.

Het rivierengebied wordt door dijken beschermd tegen hoge waterstanden op de rivieren. In het recente verleden – in 1993 en 1995 – deden zich zeer hoge waterstanden voor. Omdat de dijken op veel plaatsen niet op sterkte waren, was het niet zeker dat zij «het zouden houden». Uit voorzorg moesten in 1995 250 000 mensen en 1 miljoen dieren worden geëvacueerd, omdat hun veiligheid niet gegarandeerd kon worden.

Het hoge water van 1993 en 1995 was aanleiding voor het Deltaplan Grote Rivieren, waarmee de noodzakelijke dijkversterkingen versneld zijn uitgevoerd. Dit plan is nagenoeg afgerond, waardoor de rivieren nu in staat zijn om een hoeveelheid water van maximaal 15 000 m³/s die bij Lobith ons land binnenstroomt, vrijwel overal veilig af te voeren naar zee. Voor de (bedijkte) Maas geldt een hoeveelheid van 3650 m³/s bij Borgharen.

In 2001 zijn, in lijn met de systematiek van de Wet op de waterkering, de maatgevende rivierafvoeren opnieuw vastgesteld. Naar aanleiding van de hoogwaters van 1993 en 1995 zijn ze verhoogd naar 16 000 m³/s voor de Rijn bij Lobith en 3800 m³/s voor de Maas bij Borgharen. Bij deze vaststelling hebben ook de hoogste gemeten afvoeren bij Lobith (ongeveer 12 600 m³/s in 1926 en ruim 12 000 m³/s in 1995) een rol gespeeld.

Het kabinet heeft besloten dat uiterlijk in 2015 de veiligheid in overeenstemming moet zijn met de in 2001 vastgestelde maatgevende afvoeren van 16 000 m³/s bij Lobith voor de Rijn en 3 800 m³/s bij Borgharen voor de Maas. Dat is de hoofddoelstelling van de PKB.

Met de PKB stelt het kabinet de maatregelen vast die hiervoor nodig zijn.

Echter op basis van de huidige inzichten zullen verdergaande klimaatveranderingen ertoe kunnen leiden dat het rivierensysteem in de

toekomst nog hogere afvoeren te verwerken krijgt. Het kabinet houdt rekening met een maximale Rijnafvoer van 18 000 m³/s en een Maasafvoer van 4600 m³/s; en daarnaast met een zeespiegelstijging van 60 cm.

Maatregelen die op korte termijn (tot 2015) worden uitgevoerd om de Rijn- en Maasafvoer veilig te kunnen verwerken, moeten daarom ook bij nog hogere maatgevende afvoeren – dus op de langere termijn – effectief blijven en nut behouden. Daarom is een visie opgesteld over de gewenste maatregelen op de lange termijn, waaraan de maatregelen voor de korte termijn zijn getoetst.

Het maatregelenpakket in de PKB is nadrukkelijk ontworpen voor de korte termijn doelstelling (het vereiste veiligheidsniveau in het rivierengebied moet uiterlijk in 2015 in overeenstemming worden gebracht met de maatgevende Rijnafvoer van 16 000 m³/s bij Lobith). Op een aantal locaties, zoals de Noordwaard, Lent en Veessen-Wapenveld, is voor een toekomstvaste aanpak gekozen om te voorkomen dat daar, in de toekomst bij een hogere afvoer, twee keer een ingreep moet plaatsvinden. Weliswaar wordt in 2015 ter plaatse van deze maatregelen meer bereikt dan strikt noodzakelijk lijkt te zijn om aan de wettelijke norm te voldoen, echter deze maatregelen voorkomen ook dat elders meer of andere maatregelen nodig zijn.

Tijdens het ontwerp van het maatregelenpakket zijn ongeveer 600 alternatieve maatregelen bekeken en beoordeeld. Uiteindelijk is gekozen voor een maatregelenpakket van 39 maatregelen. Met de taakstelling voor veiligheid als uitgangspunt, combineert het maatregelenpakket de ambitie voor ruimtelijke kwaliteit binnen de budgettaire randvoorwaarden. Tijdens het ontwerpproces zijn alle dijken langs de rivieren daarnaast globaal beoordeeld op hoogte en sterkte. De hoogte en de sterkte van de dijken zijn overigens ook beoordeeld in het kader van de tweede toetsing (2006) op basis van de Wet op de Waterkering. Op 19 september jl. heb ik het parlement geïnformeerd over de resultaten van deze toetsing.

Voor de PKB Ruimte voor de Rivier heeft het Centraal Planbureau (CPB) een Kosten-Baten Analyse uitgevoerd. Rekening is gehouden met een toename van de rivierafvoer en met zeespiegelstijging in de loop van de eeuw conform de strategische beleidskeuze voor de lange termijn in de PKB. Het CPB heeft het risico van een overstroming (de kans op het voorkomen van een overstroming maal het gevolg (schade) van een eventuele overstroming) vergeleken met de kosten van het voorkomen van overstromingen. Hierbij is het CPB uitgegaan van de kosten die gemaakt moeten worden als uitgegaan wordt van dijkversterking. Op grond hiervan heeft het CPB geconcludeerd dat een investering nu zeer verantwoord is.

Het samenhangende pakket van maatregelen opgenomen in de PKB is noodzakelijk om in 2015 aan de huidige wettelijke norm te voldoen. Indien één van de maatregelen niet of te laat wordt uitgevoerd betekent dit dat ter plaatse en bovenstrooms van deze maatregel onvoldoende waterstanddaling wordt bereikt en dus niet aan de wettelijke eis wordt voldaan. Alle maatregelen uit het basispakket hebben daarmee dus de hoogste prioriteit. Een lagere prioriteit hebben de maatregelen die nodig zijn bij een verdere stijging van de zeespiegel en de rivierafvoer. Over deze maatregelen is nu nog geen besluit genomen. Wel is op een tiental locaties de benodigde binnendijkse ruimte gereserveerd. Deze ruimtelijke reservering kan worden gezien als strategische reserve.

2. Ruimtelijk Kwaliteit

Over de tweede doelstelling van de PKB Ruimte voor de Rivier, ruimtelijke kwaliteit, vraagt de CDA-fractie zich af of in voldoende mate nieuwe impulsen worden gegeven ter verbetering van de ruimtelijke kwaliteit. De leden van de PvdA-fractie vragen of een nadrukkelijke aandacht voor het rivierengebied als eenheid niet tot een beter samenhangend pakket op het gebied van veiligheid en ruimtelijke kwaliteit zou kunnen leiden, bijvoorbeeld door bescherming als Nationaal Landschap. Zij vragen of het kabinet bereid is een studie te laten verrichten naar mogelijke effecten van een dergelijke benadering.

Naar aanleiding van bovenstaande vragen wil ik het volgende opmerken.

Het geheel van maatregelen dat het kabinet uiterlijk in 2015 wil realiseren en eventuele daaropvolgende maatregelen als gevolg van nog hogere maatgevende afvoeren zullen een grote impact hebben op het rivierengebied; lokaal en regionaal. Gezien de hoge waardering voor de bestaande kwaliteiten van het rivierengebied is de selectie van maatregelen mede gebaseerd op een samenhangende visie op de gewenste ontwikkeling van het rivierengebied. Deze visie dient als referentiekader voor de concrete keuzen die vanuit veiligheid en ruimtelijke kwaliteit, binnen de randvoorwaarden tijd en geld, door het Rijk worden gemaakt.

De rivierverruimende maatregelen bieden een kans om ecologische, cultuurhistorische, landschappelijke en recreatieve waarden duurzaam te behouden of te versterken. Ook voor grondgebonden landbouw kan een rivierverruimende maatregel een duurzaam perspectief bieden. De vormgeving van rivierverruimende maatregelen kunnen eveneens in verband staan met gewenste stedelijke ontwikkelingen. Verruiming van het rivierbed kan ter hoogte van stedelijke concentraties leiden tot een vernieuwing van stadsfronten aan het water of het ontwikkelen van recreatieve uitloopgebieden.

Bij de opstelling van de Nota Ruimte is al verkend of het wenselijk is om het rivierengebied als geheel aan te wijzen als Nationaal Landschap. In overleg met betrokken overheden is besloten om alleen delen van het gebied langs Waal, Neder-Rijn en IJssel, vanwege de bijzondere landschappelijke waarden, aan te wijzen als Nationaal Landschap. Nader onderzoek naar de meerwaarde van aanwijzing van het gehele rivierengebied als Nationaal Landschap is gegeven de recente besluitvorming over de Nota Ruimte niet opportuun.

3. Delfstoffenwinning

De leden van de PvdA-fractie hebben zorg om het teloor gaan van mogelijk nuttige grondstoffen en vragen hoe wordt omgegaan met mogelijk overtollige rivierklei nu die in hoger tempo beschikbaar komt. Leden van de SGP- en CU-fractie vragen hoe een dreigend verlies van grote hoeveelheden schaarse bouwstoffen bij de uitvoering van de PKB zich verhoudt tot de uitgangspunten van de Nota Ruimte.

Naar aanleiding van bovenstaande vragen wil ik het volgende opmerken.

Uit de grondbalans, welke is opgesteld voor de PKB Ruimte voor de Rivier, blijkt dat er met de maatregelen weinig mogelijkheden zijn voor de winning van beton- en metselzand. Alleen binnen de maatregelen Huisensche Waarden, Drutensche Waarden en het Eiland van Maurik zijn er wel goede mogelijkheden voor winning van miljoenen kubieke meters kwalitatief hoogwaardig zand en grind.

Verder is de schatting dat langs de Waal en de IJssel in totaal circa 5,3 miljoen m³ ophoogzand vrijkomt door de uitvoering van een aantal maatregelen. Daadwerkelijke rendabele afzet op de markt hangt sterk af van de mogelijkheden om de uitvoering van de maatregelen af te stemmen op planning van de projecten waar het zand kan worden gebruikt. De verwachting is verder dat er met de uitvoering van de maatregelen weinig vermarktbare (keramische) klei vrij zal komen. Voor de dijkverleggingen en dijkverbeteringen is naar verwachting een hoeveelheid van 1,8 miljoen m³ klei nodig, grotendeels voor nieuwe dijken langs de IJssel. Tijdens de planstudiefase wordt nagegaan in hoeverre kleiwinning mogelijk is binnen de contouren van de rivierverruimingsprojecten.

4. Hoogwatergeul Veessen-Wapenveld

De leden van de PvdA-fractie vragen naar het bestuurlijke draagvlak en het draagvlak onder de bevolking bij de Hoogwatergeul Veessen-Wapenveld. Ook vragen zij naar de tijdsdruk achter de aanleg van een nieuwe geul in relatie tot de risico's voor bewoners van het IJsseldal. De SGP- en CU-fractie willen graag een onderbouwing voor de keuze voor de hoogwatergeul Veessen-Wapenveld.

Naar aanleiding van bovenstaande vragen wil ik het volgende opmerken.

De PKB is tot stand gekomen via een interactief proces waarin zeer actief is geparticipeerd door bewoners, gemeenten, waterschappen, provincies en maatschappelijke organisaties. Dit heeft geleid tot een breed draagvlak voor de PKB Ruimte voor de Rivier. Ondanks het brede draagvlak bevat de PKB ook enkele maatregelen die lokaal tot weerstand leiden.

Maatregelen die op lokale weerstand stuiten, zijn de Hoogwatergeul Veessen-Wapenveld (langs de IJssel tussen Deventer en Zwolle), de Dijkteruglegging Voorsterklei en Cortenoever (bij Zutphen), de Dijkteruglegging Lent (bij Nijmegen) en de ontpoldering van de Noordwaard (bij Gorinchem). Deze maatregelen hebben veel, veelal identieke inspraakreacties opgeleverd. Mede naar aanleiding van de inspraak is nogmaals gekeken naar de voor- en nadelen van de verschillende alternatieven.

De maatregelen kunnen ingrijpende gevolgen hebben, zoals de sloop van huizen, de aantasting van natuur of cultuurhistorie of de noodzaak om agrarische bedrijfsvoering aan te passen. Toch heeft het kabinet in volle overtuiging het advies overgenomen van de regionale en landelijke stuurgroep Ruimte voor de Rivier, met daarin vertegenwoordigers van waterschappen, provincies en gemeenten om een robuust maatregelenpakket uit te voeren om kans op overstromingen in het rivierengebied te verkleinen.

In de Nota van Toelichting bij deel 3 van de PKB staat in hoofdstuk 11 en 22 de onderbouwing voor de keuze voor de Hoogwatergeul Veessen-Wapenveld beschreven. Op 23 maart 2006 is een aanvullende notitie over deze hoogwatergeul aan de Tweede Kamer toegezonden.

De hoogwatergeul Veessen-Wapenveld is een robuuste, toekomstvaste oplossing die over een groot traject een belangrijke bijdrage levert aan de taakstelling op de IJssel.

Door beperkte buitendijkse mogelijkheden langs de IJssel is een binnendijkse oplossing noodzakelijk. De maatregel voorkomt verder toekomstige maatregelen op dit riviertraject die noodzakelijk zijn voor de lange termijn opgave.

De hoogwatergeul Veessen-Wapenveld behelst de aanleg van een hoogwatergeul door de Wapenveldsche Broek met een instroompunt ten zuidwesten van Veessen. Dijken worden aangelegd om het water onder vrije afstroming van zuid naar noord te geleiden en om het binnendijkse gebied te beschermen. De toekomstige overstromingsfrequentie van de hoogwatergeul zal, volgens dit plan, eens in de paar honderd jaar zijn. De landbouwfunctie van het gebied kan zondoende gehandhaafd blijven.

De hoogwatergeul is een ingrijpende maatregel. De maatregel heeft 916 inspraakreacties opgeleverd, waarvan 861 identiek. De precieze ligging van de hoogwatergeul moet nog worden bepaald. Enkele woningen en een tiental (agrarische) bedrijven liggen waarschijnlijk in de toekomstige hoogwatergeul. Na de PKB wordt in de planstudie gezocht naar maatwerk voor de betrokken bewoners en bedrijven. De ingreep is dusdanig dat een herverkaveling van agrarische bedrijven in een groter gebied mogelijk niet te vermijden is. Een goede afstemming is nodig met andere plannen die voor dit gebied relevant zijn, zoals het reconstructieplan.

De bewoners, verenigd in het Aktiecomité Groene Rivier NEE, hebben nadrukkelijk aandacht gevraagd voor hun belangen. Ze hebben een aantal suggesties gedaan voor alternatieven. Ook door de Projectorganisatie Ruimte voor de Rivier is intensief gezocht naar alternatieven, zoals een buitendijkse oplossing, een pakket van dijkverleggingen, intensivering van het groenbeheer en het verdiepen van het zomerbed. Geen enkel alternatief is reëel omdat ze of niet effectief zijn of ten koste gaan van veel landbouwgrond (en agrariërs) of ten koste gaan van bestaande natuurwaarden of in strijd zijn met de Vogel- en Habitatrichtlijn of niet kosteneffectief zijn of niet toekomstvast zijn.

Voor de hoogwatergeul Veessen-Wapenveld is breed bestuurlijk draagvlak. De hoogwatergeul maakt onderdeel uit van het Regioadvies. Verder is er expliciete steun van de stuurgroep Bovenrivieren (met als leden vertegenwoordigers van gemeenten, provincies, waterschappen en het rijk in het bovenriviereengebied) en de Landelijke Stuurgroep Ruimte voor de Rivier (gemeenten, provincies en waterschappen, rijk) voor deze kosteneffectieve toekomstvaste oplossing voor IJsseltraject tussen Deventer en Zwolle. De gemeente Heerde en het waterschap Veluwe zijn geen voorstander van deze maatregel.

5. EU-hoogwaterrichtlijn

De leden van de PvdA-fractie vragen om een overzicht van de plannen van Duitsland en België en de consequenties die dat kan hebben voor de Nederlandse aanpak. Voorts vragen de leden van de CDA-, PvdA- en VVD-fractie of de verplichtingen uit de EU-hoogwaterrichtlijn gevolgen hebben voor de Nederlandse aanpak en welke dat zijn.

Naar aanleiding van bovenstaande vragen wil ik het volgende opmerken.

De richtlijn

Op 27 juni 2006 is tijdens de Europese Milieuraad een politiek akkoord bereikt over de Hoogwaterrichtlijn. Het Europees Parlement zal hierop reageren tijdens de zogenoemde Tweede Lezing. De verwachting is dat de richtlijn in de eerste helft van 2007 onder Duits Voorzitterschap wordt aangenomen.

Het huidige voorstel voor de Richtlijn schrijft een kader voor waarbinnen gemeenschappelijk optreden van Europese oeverstaten op gebied van overstromingsrisicobeheersing plaats moet vinden op het niveau van het stroomgebied. Dit is voor Nederland van belang aangezien we te maken

hebben met vier internationale stroomgebieden en dus sterk afhankelijk zijn van de samenwerking met de buurlanden.

Het voorstel voor de Richtlijn bevat drie concrete verplichtingen (in de vorm van producten) voor de lidstaten:

- Voorlopige overstromingsrisicobeoordeling: lidstaten bepalen in welke gebieden sprake is van een significant risico. Daar waar geen significant overstromingsrisico is, hoeft geen verdere actie te worden ondernomen;
- Overstromingsrisicokaarten: lidstaten ontwikkelen overstromingskaarten en schadekaarten, die als input dienen voor de overstromingsrisicobeheerplannen.
- Overstromingsrisicobeheerplannen: lidstaten ontwikkelen en implementeren plannen gericht op het reduceren van overstromingsrisico's.

Lidstaten bepalen derhalve zelf welke gebieden ze aanmerken als overstromingsgevoelig, waar ze vervolgens risicokaarten en risicobeheerplannen voor opstellen.

De richtlijn laat de invulling (de doelen) en uitvoering (de maatregelen) van dit plan geheel over aan de lidstaten vanwege de variatie in overstromingsproblemen binnen Europa. De richtlijn stelt evenmin kwantitatieve normen (bijvoorbeeld risico van overstroming) waaraan het plan moet voldoen. Wel legt de richtlijn een aantal principes vast:

- solidariteit (het niet afwentelen);
- aanpak op stroomgebiedniveau;
- een integrale en veiligheidsketenaanpak.

De Europese Commissie stelt voor de coördinatiemechanismen van de Kaderrichtlijn Water te hanteren bij het opstellen van de kaarten en beheersplannen, en deze qua frequentie en duur gelijk te schakelen.

De inzet van een aanpak voor hoogwaterbescherming op Europees niveau was een initiatief van de Staatssecretaris Schultz van Haegen tijdens het Nederlandse EU-voorzitterschap in 2004. De Nederlandse regering juicht de Hoogwaterrichtlijn toe en ziet het als goed voorbeeld van pro-actief en gezamenlijk optreden richting Europa. Het akkoord is een belangrijke stap naar een versterking van samenwerking tussen de Lidstaten van de EU om risico's van overstromingen te beheersen in de komende decennia.

Gevolgen van de richtlijn voor de PKB

Het voorstel voor de EU-Hoogwaterrichtlijn heeft geen directe gevolgen voor de PKB Ruimte voor de Rivier: de lidstaten bepalen zelf welke doelen ze stellen en welke maatregelen daartoe nodig zijn. De richtlijn stelt geen specifieke maatregelen voor, maar een kader voor grensoverschrijdende samenwerking en principes voor het opstellen van overstromingskaarten en plannen zoals hierboven beschreven. Specifieke maatregelen maken onderdeel van de op stroomgebiedniveau op te stellen overstromingsplannen die in 2015 gereed moeten zijn (en daarna iedere 6 jaar herzien worden). De Nederlandse waterveiligheidsystematiek (waaronder het vastleggen van veiligheidsnormen) blijft gewoon gehandhaafd. Het gaat om een procesrichtlijn: het voorstel schrijft geen normen voor, maar geeft kaders en principes, en laat de uitwerking over aan de lidstaten.

In het voorstel voor de richtlijn is het «niet-afwentelen principe» opgenomen: lidstaten mogen geen maatregelen uitvoeren die de overstromingsrisico's boven- of benedenstrooms significant doen toenemen, tenzij deze maatregelen met andere lidstaten zijn afgestemd en overeenstemming is bereikt over de oplossing. Duitsland kan echter niet worden verplicht om maatregelen te treffen om daarmee alle gevolgen van klimaatverandering (zoals een toegenomen

rivierafvoer door neerslag) op te vangen op het eigen grondgebied. Wel biedt de Richtlijn straks een beter kader om deze problematiek op internationaal niveau te bespreken.

Het voorstel voor de richtlijn biedt, zoals het nu in het politiek akkoord is verwoord, vanuit het principe «niet afwentelen» zeker in theorie kansen voor Nederland als het gaat om het beperken van de toestroom van water vanuit Duitsland en België. Het is echter zeer onwaarschijnlijk dat dit al enig effect heeft op de afvoer bij Lobith in de periode tot 2015. Het eerste beheersplan op stroomgebiedsniveau is pas in 2015 voorzien. Ook voor de periode daarna is het nog zeer de vraag of de maximale afvoer bij Lobith afneemt. Dit betekent dat deze richtlijn niet rechtvaardigt om de PKB Ruimte voor de Rivier, gericht op het veilig afvoeren van 16 000 m³/s in 2015, aan te passen. Ook de binnendijkse ruimtelijke reserveringen voor de lange termijn opgave, waarmee de komende jaren grootschalige ontwikkelingen worden tegengegaan, blijven nuttig en noodzakelijk omdat we anders in de toekomst gesteld staan voor grotere investeringen om daar maatregelen te treffen.

Maatregelen in Duitsland en België

Sinds het hoogwater in 1993 en 1995 zijn ook in Duitsland en België maatregelen genomen om overstromingen te voorkomen, water vast te houden of te bergen. Voor Nederland zijn vooral de Duitse en Belgische maatregelen interessant die beogen het water vast te houden of te bergen. Voorbeelden zijn aanpassing van het landgebruik of retentie. Verruimingsmaatregelen in Duitsland en België zoals het verdiepen van het zomerbed of het landinwaarts verleggen van de dijken zijn voor Nederland niet van belang. Dergelijke maatregelen verlagen de hoogwaterstanden ter plekke en over enige afstand bovenstrooms; de afvoer in benedenstroomse richting wordt niet verminderd.

Voor de maatregelen in Duitsland en België geldt:

- maatregelen in de sfeer van het landgebruik in het stroomgebied van de Rijn en Maas, met als doel de opname van neerslag in de bodem te verbeteren zoals natuurontwikkeling en extensivering van de landbouw, hebben een afvoervertragend en -verminderend effect. Bij extreem hoogwater is de invloed van dit type maatregel van ondergeschikt belang;
- retentiemaatregelen in de zijrivieren van de Rijn en Maas hebben doorgaans primair tot doel op een bepaalde locatie (dorp of stad) bescherming tegen hoogwater te bieden. Verder benedenstrooms, bij het samenstromen met andere zijrivieren of de Rijn zelf, kan het effect op de hoogwaterstanden verminderen of zelfs verdwijnen;
- conform het internationale actieplan hoogwater Rijn en het internationale actieplan hoogwater Maas is het doel om zowel de waterstanden als de kwetsbaarheid te verlagen. Net als in Nederland zijn maatregelen ter bescherming van de meest kwetsbare locaties het snelst aangepakt en vergt het creëren van ruimte voor de rivier een langere voorbereidingstijd.

Geconcludeerd kan worden dat de (geplande) maatregelen in het stroomgebied van de Rijn en Maas (bovenstrooms van Lobith en Borgharen) geen groot reducerend effect op de afvoer en bijbehorende waterstanden bij Lobith en Borgharen hebben. Deze maatregelen zijn daarom geen afdoend alternatief voor rivierverruimende maatregelen in Nederland.

6. Overige onderwerpen

De leden van de CU- en SGP-fractie constateren dat het veiligheidsbeleid en de wijze van normering volop in beweging is. Zij vragen zij zich af of het niet wenselijk is de nieuwe beleidsontwikkelingen af te wachten voordat een definitief besluit wordt genomen.

De leden van de VVD-fractie willen weten waarom slechts € 100 miljoen wordt bijgedragen door de EU en welke mogelijkheden de staatssecretaris ziet om dit bedrag te verhogen.

Naar aanleiding van bovenstaande vragen wil ik het volgende opmerken.

Het waterveiligheidsbeleid is volop in ontwikkeling zowel in Europees verband (EU-hoogwaterrichtlijn) als in Nederland. Eind 2006 is de Verkenning Waterveiligheid in de 21ste eeuw (WV21) gestart. De beleidsbrief WV21 wordt naar verwachting aan het eind van dit jaar naar de Tweede Kamer gezonden. In de brief zal aandacht worden besteed aan de vraag of het huidige beschermingsbeleid tegen overstromingen nog actueel is. Ook zal de beleidsbrief aandacht besteden aan de thema's voor de beleidsnota Waterveiligheid. Deze nota is naar verwachting eind 2008 gereed. Een eventuele wijziging van het waterveiligheidsbeleid is naar verwachting niet van invloed op de PKB Ruimte voor de Rivier. De PKB-maatregelen zijn zogenoemd «no-regret».

Ook in Europees verband, speelt de discussie omtrent de benutting van EU-subsidies voor de PKB Ruimte voor de Rivier. In de PKB is een taakstellend budget van 100 miljoen euro voor EU-subsidies en projectgebonden opbrengsten opgenomen. Gegeven de randvoorwaarden die gelden voor benutting van de EU-subsidies, zal alles op alles gezet moeten worden om deze taakstelling te kunnen realiseren.

Ten slotte

Op 12 oktober 2006 heb ik de Tweede Kamer geïnformeerd over een mogelijke onduidelijkheid over of de beslissing van wezenlijk belang in hoofdstuk 7 van de PKB ook van toepassing is op de «Bijlage, blad 3: Maatregelen Basispakket. Depots voor berging van schone, licht of sterk verontreinigde grond». Deze onduidelijkheid vindt zijn grond in het onbedoeld wegvallen van één volzin in de bijlage. Daarom is een enigszins aangepaste «Bijlage, blad 3: Maatregelen Basispakket. Depots voor berging van schone, licht of sterk verontreinigde grond», inclusief de juiste volzin naar de Tweede Kamer gezonden. Verzocht is om met deze aanvulling in te stemmen op grond van artikel 2a, zevende lid, van de Wet op de Ruimtelijke Ordening en deze zo spoedig mogelijk naar de Eerste Kamer te sturen. Op deze manier kunt u bij de behandeling van de PKB Ruimte voor de Rivier de correcte Bijlage, blad 3, inclusief de ontbrekende volzin, betrekken.

Afronding

De PKB Ruimte voor de Rivier is cruciaal voor de toekomst van 4 miljoen bewoners van het Nederlandse rivierengebied. Daarmee is het van groot maatschappelijk belang voor de gehele Nederlandse samenleving. Met de PKB zal een enorm impuls gegeven worden aan de veiligheid en vitaliteit van het Nederlandse rivierengebied. Daarom is het noodzakelijk zo snel mogelijk gewenste duidelijkheid te geven aan betrokkenen en zo spoedig mogelijk te starten met de uitvoering. Daarmee kan uiterlijk in 2015 aan de vereiste veiligheidsnormen worden voldaan.

De Minister van Verkeer en Waterstaat,
K. M. H. Peijs